

Advies Sportraad Amsterdam Verkenning Sportplan 2013 – 2016

Inleiding

Drie jaar geleden werd het Sportplan 2009 – 2012 vastgesteld door de gemeenteraad. Een veelomvattend, ambitieus en tegelijkertijd weldoordacht plan waarmee de gemeente sport de plaats heeft gegeven die het verdient. Door sport in het midden van het beleid te plaatsen zijn tal van verbindingen met andere beleidsvelden tot stand gebracht die er toe hebben bijgedragen dat – geheel in de traditie van Amsterdam – alle Amsterdammers van het Sportplan kunnen profiteren. De Sportraad ziet dit plan dan ook als een stevige basis voor de verdere ontwikkeling van een volwassen sportbeleid. De zogenaamde sportster biedt voldoende aanknopingspunten voor de komende vier jaar. Voortschrijdend inzicht vraagt echter per sterpunt een aantal aanpassingen, waarbij de nadruk ligt op het effectiever inzetten van bestaande middelen binnen de overkoepelende Olympische Ambitie. Alvorens de aanbevelingen per sterpunt te bespreken hecht de Sportraad er waarde aan te wijzen op het belang van een heldere en neutrale evaluatie van de in het Sportplan opgenomen doelstellingen. De gemeente doet er goed aan een maximum van tien hoofddoelstellingen (wat willen we de komende vier jaar nou echt bereiken?) te formuleren die ook nog eens objectief meetbaar zijn. Niet alleen kan zo achteraf eenvoudiger verantwoording worden afgelegd, ook dwingt het de beleidsmakers programma's en projecten nadrukkelijker in te richten op de gewenste effecten.

0) Beperk het aantal doelstellingen en formuleer deze zodanig dat de voortgang eenvoudig kan worden gemeten.

0) Evalueer periodiek de voortgang van de hoofddoelstellingen en de effecten van projecten en programma's in samenwerking met een onafhankelijke partij.¹

1. Olympische ambitie

Amsterdam is al een Olympische stad. De mogelijke komst van de Spelen in 2028 doet daar niets aan af. Deze Olympische historie zou de stad naar mening van de Sportraad structureel moeten koesteren en uitdragen. Zeker nu er zich weer een kans voordoet 's wereld grootste sportevenement naar Nederland te halen zou de politiek zich eensgezind en onvoorwaardelijk achter de Olympische Ambitie moeten scharen en zich bereid moeten tonen bestaande structuren te doorbreken ten gunste van een dergelijk ambitieus project. Een project dat als dé perfecte katalysator kan dienen voor de Derde Gouden Eeuw van Amsterdam waar burgemeester Van der Laan onlangs aan refereerde. Niet alleen omdat sport een economische factor van belang is, maar meer nog omdat het meedingen naar de Olympische Spelen het vliegwiel bij uitstek is om Amsterdam verder te ontwikkelen tot een kleinschalige, maar aantrekkelijke en welvarende wereldstad. Het stadsbestuur zou dan ook moeten aandringen op een snelle keuze voor Amsterdam als naamdrager. Onmiddellijk hierna zal de stad zijn Olympische plannen moeten kunnen presenteren en het voortouw nemen bij de uitvoering van het

¹ Verschillende Amsterdamse onderwijsinstellingen hebben aangegeven dit voor een langere periode voor hun rekening te willen nemen.

Olympisch Plan in en door heel Nederland. Precies zoals het een verantwoordelijke hoofdstad betaamt.

Om als stad van deze unieke kans optimaal te kunnen profiteren is evenwel *commitment* en daadkracht van de politiek noodzakelijk. Allereerst dient de Economic Development Board onmiddellijk te worden uitgebreid met een achtste cluster, welke zich volledig richt op het thema sport (Olympische Ambitie). De bestaande projectorganisatie Olympische Ambitie zal zich voortaan moeten concentreren op twee kerntaken, waar duidelijk afgebakende en toetsbare doelstellingen van afgeleid kunnen worden: (1) het verbinden van alle relevante partijen (niet alleen het bedrijfsleven, maar ook bijvoorbeeld het onderwijs, sportverenigingen, commerciële sportaanbieders en stadsdelen) rondom het thema Olympische Ambitie en (2) het vergroten van draagvlak onder de bevolking. Daarnaast zal de projectorganisatie bij het opbouwen van het trackrecord en het realiseren van topsportaccommodaties de krachten moeten bundelen met Stichting Topsport Amsterdam. Hiertoe zal de projectorganisatie niet alleen verder moeten worden opgetuigd, ook zal de Olympisch regisseur, bij voorkeur een charismatische oud-olympiër, samen met de burgemeester een (aanzienlijk) prominentere rol moeten spelen bij het uitdragen van de Olympische Ambitie. Tot slot zal een richtinggevend sterpunt aan de sportster worden toegevoegd die als hoofddoel heeft Amsterdam op Olympisch Niveau te krijgen door het gehele Amsterdamse sportbeleid vanuit Olympisch perspectief in te richten.

1.1] Dring aan op een snelle keuze voor de naamdrager van een eventueel bid.

1.2] Breid de Economic Development Board van de metropoolregio Amsterdam uit met een achtste cluster, sport.

1.3] Verstevig de projectorganisatie Olympische Ambitie, formuleer heldere doelstellingen en vergroot de zichtbaarheid.

1.4] Voeg een extra, Olympisch sterpunt toe aan de sportster.

2. Jonge Amsterdammers

Aangezien mensen zich doorgaans vooral op jonge leeftijd een (structureel) sportieve levensstijl eigen maken, zal het zwaartepunt van het gemeentelijk sportbeleid naar mening van de Sportraad altijd bij de jeugd moeten liggen. Hoewel de gemeente Amsterdam een omvangrijk en gevarieerd sportaanbod voor jongeren heeft weten te realiseren, blijft de sportparticipatie in de stad nog altijd achter bij het toch al lage landelijke gemiddelde. Ofschoon hier meerdere oorzaken aan ten grondslag lijken te liggen, dienen de effecten en resultaten van bestaande sportstimuleringsprogramma's beter in kaart te worden gebracht. Programma's die een zo groot en divers mogelijk aantal jongeren bereiken en ze vervolgens ook daadwerkelijk structureel aan het sporten krijgen genieten de voorkeur. De invoering van een stadsbrede sportpas (bijvoorbeeld aangehaakt aan de xxxs-jongerenkaart) kan in veel opzichten een uitkomst bieden.

Het onderwijs is de belangrijkste partner bij het verwezenlijken van de doelstellingen. Alleen via de scholen immers worden alle kinderen bereikt en krijgt iedere Amsterdammer de mogelijkheid om te profiteren van de talrijke positieve effecten van sport en bewegen op onder meer fysiek, mentaal en sociaal vlak. De Sportraad beseft dat scholen een grote autonomie kennen. Desalniettemin is het noodzakelijk dat het bewegingsonderwijs vanuit het sportbeleid wordt bevorderd en dat de gemeente

zich sterk maakt om alle scholen te bewegen tot het uitvoeren van tenminste de volgende drie aanbevelingen. Ten eerste dient het aantal uren bewegingsonderwijs van een vakleerkracht in het primair en voortgezet onderwijs verhoogd te worden naar minimaal twee keer per week twee uur. De scholen dienen daarnaast gestimuleerd te worden om alle leerlingen wekelijks ten minste drie middagen aanvullende sport- en beweegactiviteiten aan te bieden. Tot slot zouden meer scholen zich moeten profileren als sportieve scholen. De Sportraad moedigt het onderwijs aan de sport nog meer dan nu al het geval is te omarmen en adviseert de gemeente om ten minste de scholen met lage ses-scores hierin zo goed mogelijk bij te staan door onder meer combinatiefunctionarissen beschikbaar te stellen, (school)sportaccommodaties te moderniseren en – in samenwerking met nabijgelegen sportverenigingen – schoolsportclubs te helpen oprichten.

2.1] Breng de effecten van sportstimuleringsprogramma's nauwgezet in kaart en draag zorg voor de structurele financiering van een beperkt aantal bewezen effectieve programma's.

2.2] Investeer in de invoering van een stadsbrede sportpas.

2.3] Beweeg alle onderwijslagen tot het aanbieden van minimaal twee keer, twee uur per week lichamelijke opvoeding. Schenk hierbij extra aandacht aan het VMBO en de ROC's.

2.4] Overtuig zowel het PO als VO om daarnaast minimaal drie middagen per week naschoolse sport aan te bieden, bij voorkeur in samenwerking met combinatiefunctionarissen en sportverenigingen.

2.5] Stimuleer scholen om zich te profileren als sportieve school, bijvoorbeeld door het oprichten van schoolsportclubs. Deze dienen een aanvulling op de sportverenigingen te zijn.

3. Sportinfrastructuur

Nog altijd kampt Amsterdam met een tekort aan uiteenlopende soorten binnen- en buitensportaccommodaties. De beoogde uitbreiding van het inwoneraantal zal in combinatie met de ambitie de sportparticipatie in Amsterdam te laten stijgen van 61% (2009) naar 75% (2016) alleen maar leiden tot een verdere toename van de vraag naar sportieve ruimte. Om hier op in te kunnen spelen is de ontwikkeling van een Hoofd Sport Structuur naar mening van de Sportraad onontbeerlijk. Deze bewaakt de ruimtelijke inbedding van sport in de stad door het bestaande sportareaal te beschermen en nieuwe sportieve ruimte te ontwikkelen als veranderende kwalitatieve en kwantitatieve behoeften hierom vragen. Het bestaande sportaccommodatieplan zal hierin opgaan en tevens zal een sportnorm (vergelijk de parkeernorm) moeten worden opgenomen die het minimum aantal vierkante meters sportieve ruimte per inwoner waarborgt.

Het alternatief gebruik (buiten de sportvereniging) van met name buitensportaccommodaties laat nog steeds te wensen over. Door de verenigingsloze uren aan te bieden aan onderwijs- en welzijnsinstellingen, commerciële partijen of particulieren kan de bezettingsgraad verder worden geoptimaliseerd. De realisatie van een digitaal overzicht van het totale beschikbare aanbod inclusief de mogelijkheid tot online reservering van velden is hiervoor evenwel essentieel.

Tot slot zal de gemeente de nieuwbouw van het Wagenerstadion moeten aangrijpen om daadwerkelijk een begin te maken met de ontwikkeling van de Sportas. Hiertoe dient niet alleen zo snel mogelijk besluitvorming over het Wagenerstadion plaats te vinden, maar ook een – deelbelangen overstijgende – strategische visie voor het hele gebied te worden vastgesteld. Met relatief lage investeringen in de

reeds aanwezige sportfaciliteiten kan een lint van internationale topsportfaciliteiten worden gerealiseerd waar Nederlandse sportbonden hun trainingscentra zouden moeten willen vestigen. De nabijheid van deze topsporters zal – in combinatie met de aantrekkelijke en sportief uitdagende omgeving – Amsterdammers verder inspireren en motiveren in hun sportieve ambities. De Sportas biedt de stad Amsterdam de kans om zich zowel nationaal als internationaal te profileren als een sportieve hoofdstad met daadwerkelijke Olympische allure.

3.1] Ontwikkel een Hoofd Sport Structuur die is ingericht op het beschermen en vitaliseren van de sportieve ruimte in Amsterdam, neem hierin een sportnorm op en integreer het sportaccommodatieplan.

3.2] Investeer in een gebruiksvriendelijke website waar sportvelden per uur worden aangeboden en tegen gevarieerd tarief gehuurd kunnen worden door alle Amsterdammers.

3.3] Spreek je uit voor de nieuwbouw van het Wagenerstadion en grijp dit aan als start van de daadwerkelijke ontwikkeling van de Sportas door op korte termijn een totaalvisie voor het gebied te ontwikkelen.

4. Sportverenigingen

Ondanks de toename van ongeorganiseerde sport hecht de Sportraad nog altijd veel waarde aan een sterk sportverenigingsleven in Amsterdam. Vanuit zowel sportief als maatschappelijk oogpunt doet de gemeente er goed aan de verenigingen die dat verdienen belonend te ondersteunen. Tegelijkertijd kan kritischer gekeken worden naar de mate waarin indirecte subsidies (bijvoorbeeld door verhuur van velden tegen gereduceerde kostprijs) daadwerkelijk bijdragen aan de doelstellingen uit het Sportplan. De huidige herziening van de tarievenssystematiek biedt de gemeente de gelegenheid om voortaan actiever te sturen op de realisatie van een gezond en divers aanbod van sportverenigingen.² Het vervangen van een deel van de indirecte subsidies door directe subsidies maakt het mogelijk een meer voorwaarde stellend beleid voor sportverenigingen te ontwikkelen en middelen gericht en efficiënter in te zetten.³

Naast het belonen van sportverenigingen met directe subsidies kunnen ook combinatiefunctionarissen hiervoor benut worden. Als één van de eerste gemeenten van Nederland herkende de gemeente Amsterdam de potentie van deze combinatiefuncties. Na een voortvarend begin waarin de nadruk lag op het installeren van een groot aantal combinatiefuncties, is het nu eerst van belang de kwalitatieve invulling van de bestaande functies verder te perfectioneren voordat nieuwe (types⁴) worden aangenomen. Hiervoor is een goede organisatie noodzakelijk waarbij de inhoudelijke aansturing van de combinatiefuncties gecentraliseerd en geprofessionaliseerd (bijscholing etc.) wordt. De primaire taak van de functionarissen blijft echter het verbinden van het onderwijs met de sport. De huidige één op één koppeling (één school, één sportvereniging) werkt hierbij belemmerend. Wel is het zinvol om het takenpakket van een beperkt aantal functionarissen uit te breiden door ze – in overleg met

² DMO/Sport is momenteel bezig met ontwikkelen van een eigentijdse tarievenstructuur voor de verhuur van sportvelden.

³ De Sportraad verwacht dit najaar een uitgebreid advies over de subsidiering van sportverenigingen te publiceren.

⁴ Zie Beleidsbrief Sport, 'Sport en Bewegen in Olympisch perspectief' (mei 2011), pagina 6.

verenigingsondersteuning – in te zetten voor het oplossen van meer organisatorische vraagstukken die een stabiele structuur bij de verenigingen ten goede komen.

4.1] Maak de feitelijke kosten van de sportvelden inzichtelijk voor verenigingen die ze huren.

4.2] Grijp de herziening van de tarievenssystematiek aan om een deel van de indirecte subsidies te vervangen door directe (aan voorwaarden verbonden) subsidies.

4.3] Laat eventuele extra huuropbrengsten volledig ten goede komen aan de sport in Amsterdam en aan de maatschappelijke functie van sportverenigingen in het bijzonder.

4.4] Centraliseer en professionaliseer de inhoudelijke aansturing van de combinatiefuncties.

4.5] Laat de bestaande één op één koppeling tussen school en vereniging los.

4.6] Zet een beperkt aantal combinatiefuncties eveneens in voor organisatorische ondersteuning.

5. Topsport

De Sportraad is er van overtuigd dat de breedtesport en daarmee de sportparticipatie profiteren van inspirerende Amsterdamse topsporters en aansprekende internationale topsportevenementen. De succesvolle wijze waarop Amsterdam zijn CTO heeft ontwikkeld verdient niet alleen complimenten, maar ook navolging. Naar mening van de Sportraad zou de gemeente zich moeten inspannen om een groot aantal bonden te overtuigen hun nationale trainingscentrum in Amsterdam te vestigen door goede randvoorwaarden voor ze te creëren. Het ligt voor de hand dat de gemeente hierbij voorrang geeft aan de zogenaamde focussporten en sporten die een belangrijke impuls geven aan de ontwikkeling van de Sportas. Uiteraard kunnen de bonden in ruil voor deze inspanningen op tal van manieren benut worden voor het gemeentelijke sport(eventementen)beleid.

Daarnaast zal Amsterdam zijn zorgvuldig opgebouwde naam als uitstekend gastheer en organisator van grote sportevenementen verder moeten uitbouwen. Hiertoe acht de Sportraad het allereerst van belang dat de politiek zich nog nadrukkelijker achter de opbouw van een trackrecord schaaft. Zo zou er een bestuurlijk vastgestelde shortlist moeten komen waaraan tevens een werkbudget wordt verbonden. Dit werkbudget valt onder het mandaat van de wethouder sport en biedt Stichting Topsport Amsterdam de mogelijkheid om binnen een bepaalde marge direct te kunnen handelen in een bidtraject. Er dient een organisatiestructuur te komen waarin alle relevante gemeentelijke diensten zich (politie, belastingdienst, GGD) gezamenlijk inspannen voor een vlekkeloze organisatie. De projectorganisatie Olympische Ambitie en Stichting Topsport Amsterdam zijn onder meer met het oog op de continuïteit hierbij structureel aangesloten.

Tot slot heeft de politiek in het verleden tot tevredenheid van de Sportraad al regelmatig gepleit voor het koppelen van side-events voor de Amsterdamse jeugd aan topsportevenementen. De nalatenschap van sportevenementen wordt daarmee groter en sport raakt dieper verankerd in het DNA van de stad. Naar mening van de Sportraad is hier echter nog veel meer uit te halen, zeker wanneer ook actieve rolmodellen uit de sport als ambassadeur intensiever bij de side-events worden betrokken. De inspirerende werking die uitgaat van topsportevenementen dient kortom nog beter benut te worden teneinde een optimaal en blijvend effect te realiseren voor de sport in Amsterdam.

5.1] Haal zo veel mogelijk nationale trainingscentra naar Amsterdam en geef hierbij voorrang aan focussporten en sporten die een belangrijke impuls geven aan de Sportas.

5.2] Stel een evenementenhitlist bestuurlijk vast en koppel daar een werkbudget aan.

5.3] Ontwikkel een organisatiestructuur voor evenementen waarbij alle relevante partijen en gemeentelijke diensten structureel zijn aangesloten.

5.4] Investeer nog meer in side-events en de inzet van (ex)topsporters als ambassadeur.

6. Volwassenen en senioren

De primaire taak van de gemeente met betrekking tot volwassenen en senioren is volgens de Sportraad gelegen in het optimaliseren van de toegankelijkheid van sport voor alle Amsterdammers en het stimuleren van het gebruik. De laatste jaren is er op uiteenlopende beleidsterreinen echter ook voor volwassenen een grote hoeveelheid en verscheidenheid aan beweegconcepten ontwikkeld. Vaak gericht op specifieke doelgroepen. Zoals de minister constateert in haar beleidsbrief heeft dit veel goede producten opgeleverd, maar tegelijkertijd geleid tot versnippering. De Sportraad raadt de gemeente aan alle initiatieven in kaart te brengen en de krachten te bundelen. Hierbij genieten projecten die sportieve en maatschappelijke doelstellingen combineren voorrang.

6.1] Investeer in de toegankelijkheid van sportvoorzieningen en stimuleer het gebruik.

6.2] Inventariseer het totale aanbod van gemeentelijke sportinitiatieven en combineer de middelen uit verschillende beleidssectoren in een beperkt aantal bewezen programma's.

7. Organisatie

De door minister Donner aangewakkerde discussie over het voortbestaan van de deelgemeenten (stadsdelen) is voor de Sportraad Amsterdam aanleiding geweest de organisatie van de sport in Amsterdam tegen het licht te houden. Ongeacht de uitkomst van deze discussie is het naar mening van de Sportraad verstandig de structuur van de sport op een aantal plaatsen te herzien. De aangekondigde en inmiddels doorgevoerde ontvlechting van regie en uitvoering is onzes inziens een goede start, maar vraagt nog om verdere uitwerking. Bovendien is het beoogde evenwicht tussen het bundelen van expertise enerzijds en eigen producten per stadsdeel anderzijds niet bereikt.⁵ Onze opvattingen hierover zullen wij komend najaar in een separaat advies met u (de gemeenteraad) delen. Tot die tijd adviseren wij stadsdelen te wachten met het doorvoeren van reorganisaties, verzelfstandigingen of omvangrijke projecten zoals de invoering van een stadsdeelgebonden sportpas.

Contact

Voor meer informatie of contact met leden van de Sportraad Amsterdam kunt u zich wenden tot de secretaris van de Sportraad Amsterdam, de heer J.O.R. (Julius) Egan.

Tel: 020 251 8586; Email: j.egan@dmo.amsterdam.nl

⁵ Sportplan 2009 – 2012, pagina 61